

APŽVALGA

LIETUVIŲ INFORMACINIS KULTŪRINIS LEIDINYS

Nr. 18

1946 m. balandžio 30 d.

NÜRTINGEN

Kodėl mes negrįžtame

Londonė yra suorganizuota Britų Sąjunga Europiečiams išlaisvinti, vadinama British League for European Freedom /London S.W. 1, Elisabeth St. 66/. Jai vadovauja energinga, didelė nuskriaustųjų valstybių gynėja kunigaikštienė Atholl. Vadų tarpe yra įtakingų vyskupų ir kitų garsesnių vyrų. Ši sąjunga š.m. vasario 11 d. suorganizavo viešas diskusijas tema: "Kodėl mes negrįžtame namo." Diskusijas pradėjo kunigaikštienė Atholl pažymėdama, kad jų tikslas atsakyti, kodėl karui pasibaigus tiek daug alijantų dar yra pasilike D. Britanijoje, o dar daugiau Vokietijoje ir Austrijoje, ir nenori grįžti į savo tėvynę. Diskusijose kalbėjo ukrainietis, jugoslavas, latvis, estas, du lenkai ir du lietuviai, kurių pavardės dėl žinomų priežasčių nemurodomos. Čia patiekiamas vieno lietuvių kalbos turinys, kuris buvo paskelbtas spaudoje:

"Gera buvo Lietuvoj prieš karą, kalba lietuvis. Ten klestėjo gerovė. Visi buvo patenkinti. Prasidėjus karui bolševikai parėikalavo bazių. Reikalavimai buvo patenkinti. Pradžioje ne daug rusų kariuomenės pasirodė Lietuvoje. Jie buvo priimti palankiai, ne kaip priešai. 1940 m. liepos mėn. užliejo Lietuvą šitai tūkstančių bolševikinės kariuomenės. Sudaryta prosovietinė vyriausybė, kuri pravedė seimo rinkimus vienu komunistų sąrašu. "Išrinktas" komunistų seimas nutarė prijungti Lietuvą prie SSRS.

Tas pat vyko tuo pačiu metu Latvijoje ir Estijoje. Prasidėjo areštai, išvežimai ir ūkininkų žemės nusavinimas. Kininkai apkrauti nepakeliamomis pyliavomis. Kas pyliavų neįstengė atiduoti, kaip sabotažininkai buvo išvežami į Sibirą. Prasidėjus vokiečių-sovietų karui, lietuviai sukūrė partizanų būrius, puolė sandėlius ir susisiekimo linijas. Kai raudonoji armija vėl grįžo į Lietuvą, pradėjo gaudyti lietuviškuosius partizanus, ir daugelis jų ieškojo išsiglobėjimo vakaruose."

Sąjungos valdybos narys savo kalboje reiškė pasitenkinimą, kad anglų vyriausybė trėntinių klausimą iškėlė JTO forume. Ištisis penkerius metus, kad karą laimėjus, slėpė tiesą nuo viešosios opinijos. Bet pastovios taikos negalima grįsti melu. Nežinojome ir nenorėjome žinoti tiesos, kaip Vokietijos moterys nenorėjo žinoti tiesos apie Vokietijos koncentracijos stovyklas. Kalbą baigęs jis paskaitė visų priimtą šią rezoliuciją:

"Susirinkimas, išklauses Lenkijos, Jugoslavijos ir Pabaltijo valstybių piliečių pranešimų apie gyvenimo sąlygas jų giutuosiuose kraštuose, visu griežtumu smerkia prievartinės repatriacijos visus užsinojimus. Susirinkimas reiškia pasitenkinimą anglų vyriausybės pastangomis iškelti trėntinių klausimą JTO forume ir reiškia delegatų didžiulį, priešaky su E. Roosevelt, padėką už neparėmimą prievartinės repatriacijos. Susirinkimas tik, kad tas JTO sprendimas bus įgyvendintas, jį suderinus su teisingumu ir žmoniškumo teisėmis."

Ta pati sąjunga š.m. vasario mėn. išsiuntinėjo JTO delegatams spausdintą memorandumą apie Rytų ir Vidurio Europos dabartinę

būklę. Suomijoje, Pabaltijo valstybėse, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Austrijoje, Vengrijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje ir Albanijoje. Memorandume tarp kitko sakoma, kad Rytų ir Vidurinės Europos problemos yra Europos ateičiai svarbesnės už Vokietijos problemą. Dabartiniu metu esančios pamirštos visos Rooseveltto paskelbtos laisvės - žodžio, tikėjimo, laisvė nuo baimės ir skurdo. Memorandumas baigiamas: "Turėdami prieš akis šiandienykštę Rytų ir Vakarų Europos būklę, kuri yra tokia priešingybė tam, už ką buvo kovota dvijuose pasauliniuose karuose, mes kreipiamės į Jungtinių Tautų atstovus, prašydami daryti visa, kas įmanoma, kad būtų užtikrintos sąlygos, kuriomis, chartos žodžiais tariant, "galėtų būti išlaikytas teisingumas ir gerbimas įsipareigojimų ir kitų tarptautinės teisės nuostatų."

Ten nurodoma, kad Pabaltijo valstybių būklė yra klaidingiausia, nes nuo penktadalio ligi trečdalio jų gyventojų yra išžudyta arba deportuota.

Sąjunga turi tikslą mums labai malonų ir brangų - vadovaujantis Atlantic Charter "atstatyti tikrąją laisvę ir suverenumą tų mažesniųjų Europos valstybių, kurios buvo nepriklausomos 1937 m."

Sąjunga, siekdama tikslo, rengia diskusijas, šaukia susirinkimus, siunčia memorandumus ir leidžia leidinius. Iki šio neto yra išleidusi apie 20 įvairių leidinių. /EI/

Ben. Rutkūnas

mano ŽGMC

Lyg vienuolis, miškas gedulu alsuoja,
lapais apsiklojo žemė mirdama.
Į žalių purvynų rudenį įbrides,
aš tave bučiuoju, motin mylina.

Kur darželiai rūtų, buinios varpų kasos,
kur dainų žaidimas, pilnas palaimos,
ir tos skaidrios versmės, kur tau veidą plovė,
argi laisvės rankom niekad nebemos?

Tau palenksim saule, melsvadugnį skliautį,
tik tu, mano žeme, kelkis, sužėrėk.
Aš be tavo laisvės, spindulingo žvilgsnio -
su tavim numirsiu kaip laukų svėrė...

Lyg vienuolis, miškas gedulu alsuoja,
lapais apsiklojo žemė mirdama -
svetimų purvynų rudenį išbrides,
aš tave bučiuoju, motin mylina.

Alb.Valentinas

TRUMPAS ŠKICAS IŠ NATŪROS

Žmogaus likiminiai keliai yra labai vingiuoti. Nežinai nieko, kas su tavim atsitiks rytoj...

Štai, kad ir mūsų gerbiamojo Tošelės keliai. Lietuvoje buvo galima sakyti, dulkė. Ministerijos durininkas. Ką gi, šito kioje visuomeninėje aukštumoje būnant nekažinkokio šviesesnio rytojaus ir galėjai tikėtis. Dienos buvo baisiai pilkos ir vienodos. Pareigas jis savo žinojo gerai: kiekvienam atidaryti duris ir kiekvienam nusilenkti, dargi su šypsena. O dešimt centų kas davė – kas ne. Kas rytą prie ministerijos durų sustodavo spindintis direktoriaus Klecko automobilis. Tošėlė plačiai atidarydavo duris, stipriai sumušdavo kulnėmis ir nusilenkdavo beveik iki žemės. Bet direktorius Kleckas taip pat nepamiršdavo savo pareigų: pirmiausia iškolti durininką. Tai ne kiek reikiant nusilenkė, tai ne taip kulnėmis sumušė, tai vėlas surūgęs. Ir kiekvieną sykį grąsė atleisti iš tarnybos pareigų. O referentai, ir šitie visokių priekabių dar ieškodavo prie mūsų durininko.

Kai pamatydavo į ministeriją atnešant naujus laikraščius, Tošelės širdis imdavo daužytis kaip koks nelaimingas paukštelis narve. Jis būdavo anžinoje baimėje, kad tik nebūtų parašyta, jog vėl sumažinamos tarnautojams algos. Jis gerai žinojo mūsųose bujojusį mielą ir brangų paprotį, jog algos pradedamos mažinti būtinai nuo durininkų. Šitoji nelaimės banga referentų ir direktoriaus jau jokių atvejų nebepasiekdavo.

Dažnai jis naktimis imdavo šaukti, blaškytis ir pabUSDavo permirkęs prakaitu. Tokiais atsitikimais jis sapnuodavo spindintį paties direktoriaus vairuojamą automobilį arba nelemtus gaudus apie algų apkarpyką...

- o -

O dabar ir Tošėlė ir Kleckas vienoje stovykloje ir viename bloke gyvena palaiminti abu...

Kleckas – žmogelis susitraukęs į savybės kiautą. Avi jis amerikoniškais batais, dėvi brezentinėmis kelnėmis ir Kanados raitosios policijos vatiniu šiltu švarku. Vadinasi, tikras Dievo paukštelis. Pats visur duris atidaro ir į niestą beveik neišsina, nes ten nėra kas veikti. Jeigu eiti į kiną – reikia pinigų... Tai jis sėdi prieš saulutę ir nuolat bara savo kleckius. Kartais pasišneka su Tošele apie gerus praeities laikus... Kleckas traukia kažin kokios įtartinos naminės "susuktinį." Tošėlė ištraukia jam iš lūpų "susuktinį" ir numeta už tvoros.

-Bijok Dievo, juk išnuodysi visas pavasario musėles su tokiu dūmu...

Ir duoda jam storą, geltoną cigarą. Patenkintas Kleckas. Ir sako geradėjui:

-Žinote, ponas Tošele, gavau saują iš Birbylos. Bet jau toks, kad akys lipa ant kaktos traukiant. Bet ką darysi: duodamo nepritenka, o prisipirkti nėra už ką...

-Ei, tu Kleckai, Kleckai, tu tikras Kleckas...- ploja jam per petį Tošelė.

O Tošelė dabar visai kas kita. Kaip žmonės sako - nuogon tankom jo nepainsi. Turi jis visko iki soties. Ir galima sakyti - į žmones visai išėjo. Su visais jis pažįstamas, visi jam kapure kalia, su pagarba šneka. Net daktarai ir šiaip visokio mokslo žmonėms jam ranką spaudžia, nes jis visiems reikalingas. Žiūrėk, tai jautį už ragų, tai avį už uodegos pagavo... Už tat visi nacionaliai su juo šneka:

-Ponas Tošele, kada užėiti?...

-Vakarop...

Bėgdamas pro šalį jis ir savo senam pažįstamam šūkteli:

-Kleckai, užėik ir tu. Duosiu tau šiaip gabalą. Žinau, neturi gi iš ko paimti...

Kartais Tošelė kažkur išvažiuoja. Niekas nežino kokia kryptimi, kur, pas ką. Sugrižęs kartais jis sako prieš saulutę sėdinčiam Kleckui:

-Kleckai, ar esi matęs šimtą svarų? Ei, tu Kleckai, Kleckai, esi tu tikras kleckas... Klausyk, užėik vakarop pas mane - atsivežiau labai gero vyno, supranti, francūziško iš 1812 metų...

Vieną dieną stovykloje atsirado naujas automobilis. Gražus, spindintis, kaip kitados...

Bet Tošelė nemoka vairuoti jokio automobilio. Niekada šitokio dalyko jis ir nemokėjo. Gerai temokėjo jis darinėti duris ir visiems lenktis.

Kitą dieną Tošelė turėjo jau ir šofarį. Iš Klecko jis nereikalavo nieko daugiau, tik atidaryti ir uždaryti automobilio durėles, kai jis, Tošelė, važiuoja. Ir Tošelė pareiškė, kad jis niekada nemažins algos. Jis žino, ką reiškia algos apkarpymas...

O Kleckas patenkintas savo ponu. Jis rūko cigaretės ir juokiasi sėdėdamas už spindinčios mašinos vairo.

LIETUVOJE

Teisia partizanai

Pastaruoju metu "Laisvė" įdėjo kelias korespondencijas iš Lietuvos apie partizanų teismus. Atrodo, korespondencijos persispausdintos iš Lietuvoje leidžiamų laikraščių.

Bolševikuose įprasta, kad teismus ir aprašymai turi propagandinę tikslą - kaltinamuosius atvaizduoti kuo blogiausiais, sumažinus jiems visuomenės simpatijas. Jei gali - primeta, kad kaltinamasis dirbęs su vokiečiais okupantais, o jų direktyvomis vadovaudamasis ir toliau tęsia darbą Lietuvai išlaisvinti.

Net iš šališkiausių bylų aprašymo matyti, kad okupantams priešinasi visa lietuvių tauta, o vadovauja laisvę mylintieji lietuviai. Kaip kiekvienas - požeminis judėjimas, partizanai persekio-

jami šnipų provokatorių, partizanų, su kuriais elgiasi griežtai, o pasikartotinu atveju net žiauriai. Bolševikai yra ypatingai išsispacializavę šnipinėjime ir provokacijoje, todėl požeminis pasipriešinimas ypatingai sunkus ir pavojingas. Tačiau kovai su okupantais, kaip iš aprašymų matyti, pasišventėlių netrūksta.

TEISMAS UKMERGĖJE. - "Laisvėje" idėta korespondencija: "Plėšikų Terroristų, Veikusių Ukmergės Apskirtyje, Teismas", po kuria padėtas parašas "ELTA". Būdingesnes vietas pateikiamos:

"1945 m. rugpiūčio mėn. 30 d. Lietuvos TSR VRLK Kariuomenės Karo Tribunolas, pirmininkaujant papulk. Chaliavinui, Ukmergės mieste viešame teismo posėdyje svarstė bylą buržuazinių nacionalistų - teroristų: J. Daškevičiaus ir A. Šiškos, kaltinamų žudymu ir plėšikavimu Ukmergės apskrityje.

Viešas teismo procesas prieš fašistines išgamas, lietuviškai vokiškuosius nacionalistus, sukėlė didelį susidomėjimą Ukmergės apskr. gyventojų tarpe. Didžioji salė buvo pilna žmonių. Čia iš visos apskrities susirinko daugiau 2.000 gyventojų. Iš tolimiausių apylinkių ir valsčių atvyko valstiečiai išgirsti tarybinio teismo bolso.

Skaitomas kaltinamasis aktas. 1945 m. liepos mėn. 4 d. netoli Gelvonių valsčiaus, Šarkėnų kaimo, ~~Žiežmarių vals.~~ buvo sulaikytas plėšikų gaujos vadas J. Daškevičius, Bačkėnų kaimo, Žiežmarių vals., Trakų apskr. gyventojas ir A. Šiška, Kostutiškių kaimo, Žalių vals., Trakų apskr. gyventojas. Tardymo metu nustatyta, kad 1945 m. kovo mėn. Ukmergės apskrities Gelvonių, Veprių ir Giedraičių valsčiuose suorganizuota J. Daškevičiaus vadovaujama ginkluota plėšikų gauja. Ji sistemingai vykdė teroristinius veiksmus, žudynes ir tarybinių piliečių plėšimus."

Kaip pas bolševikus priimta: "Tardymo metu Daškevičius Jonas ir Šiška Antanas prisipažino kaltais." Toliau rašoma:

"Pirm.: Kokią direktyvą gavote jų būrius išskaidžius? - Daškevičius: Išlikusiems veikti atsargiau. Daugeliui buvo siūloma išeiti iš miško, paslėpus pračyti stoti į darbą tarybiniuose organuose ir kenkti."

Po teismo pirmininko ir kaltinamojo dialogo: "Skelbiamas ilgas pateiktų raštelių sąrašas. Valstietė Kazlauskienė prašo Karo Tribunolo pirmininką paklausti kaltinamąjį, už ką jis sušaudė Joną ir Augustiną Kazlauskus, Deltuvos valsčiaus. Iš teismo salės klausia, kodėl banditas nutylėjo, kad "trynė" valstiečiams nugaras aštria tarka, už ką šie išsigimėliai užmušė Kuničiškių mūlūno direktorių Antanavičių, kodėl banditas nepasakojo kaip gyvus sudėgino Višpalaukės kaimo gyventojus Golubiovus."

"...Remiantis 581 a straipsniu, Lietuvos TSR VRLK Karo Tribunolas nusprendė kaltinamuosius J. Daškevičių ir A. Šišką nubausti aukščiausiąja bausme - sušaudyti. Sprendimas galutinis. Paskelbus sprendimą, teismo salėje stichiškai kilo mitingas. Kalbėjo Lietuvos KP /b/ Ukmergės apskrities komiteto sekretorius drg. Vildžiūnas... - Trūksta žodžių aprašyti baimę, kurią tako pergyventi dėl banditų mūsų kaimo gyventojams. Jie nužudė mano dėdę, tėtį, jų vaikus vien už tai, kad jie sąžiningai dirbo iš tarybų valdžios gautą žemę... Jokio pasigailėjimo. Mūsų tautoje jiems nėra vietos."

BYLA KAUNE. - "Laisvė" idėjo J. Giedrino iš Lietuvos korespondenciją, kurioje rašo: "Didelį Kauno visuomenės susidomėjimą su-

kėlė lapkričio 4 d. Karinio Tribunolo viešai svarstyta buržuazinių nacionalistų grupės byla. Kaltinamųjų tarpe da kunigai. Ir šis faktas suteikė bylai ypatingą atspalvį. Čia turime reikalą ne su piliniais gaujų dalyviais ar jų bendrininkais. Visi dar gerai atsina 1945 m. liepos mėn. pradžioje Kauno Arkivyskupijos Kūrijos išsiuntinėta ir viešai paskelbtą atsišaukimą į dvasiškius ir tikiščius. Jame parašyta: "...Mūsų Tėvynėje susidarė nemažos skaičius į miškus pasitraukusių jaunuolių, suklaidintų piktos valios žmonių." Šis kreipimasis buvo paskelbtas visose parapijose ir bažnyčiose. Jo paklausė nemažos skaičius gaujų dalyvių. Kaip galėjo atsirasti dvasiškių, kurie nebūtų paklausę vyresnybės ir savo akloje neapykantoje Tarybų valdžiai būtų mindžioję skelbtas dogmas? Deja, bet ne visi. Ir juos nuvedė į kaltinamųjų suolą. Didžiulė kino "Forum" salė pilna žmonių, kai pasirodė Karinio Tribunolo teisėjų sastatas: pirmininkaujantis pulk. Stasiulis, teisėjai kap. Krelikonis ir kap. Parkauskas. Kaltinamuosius gynė advokatas P. Armalis. Kaltinamųjų suole - Kelmės gėrininkijos buhalteris Juozas Jakubonas, Kelmės parapijos vikaras Antanas Cimieličius, Lyduvėnų klebonas Bronius Gaižutis ir Vertukių eiguvo eiguolis Stasys Eitmantis. Jie visi buvo Raseinių apskrityje veikusios ir liepos mėnesio pabaigoje su likviduotos, Zaskevičiaus vadovaujamos, banditų gaujos bendrininkai... Kun. Cimieličius nuo 1945 m. kovo mėn. palaikydavo glaudžius ryšius su gaujos vadovais Zaskevičium ir Rožanskiu. Pagal jų nurodymą jis aprūpindavo gaują maisto produktais ir medikamentais, lankydavo gaują miške, dalyvavo pasitarime dėl Kelmės pieninės apiplėšimo ir teroristinių aktų vykdymo prieš tarybinius pareigūnus... Kun. Gaižutis turi jau nemažą antitarybinės veiklos stažą, nes su nacionalistiniu pagrindžiu jis susirišo 1940 metais. Gaižutis dalyvavo gaujos vadovų pasitarimuose dėl Kelmės pieninės apiplėšimo ir dėl tarybinio pareigūno Jociaus nužudymo. Kitą kartą lankydamas gaują, liepos 20 dieną, Gaižutis ragino banditus kovoti prieš Tarybų valdžią ir atkurti buržuazinę santvarką.

Kaltinamasis Eitmantis, būdamas priešingas tarybinei valdžiai, susirišo su Zaskevičiaus gauja, buvusia jo saugomame miške, atveždavo maisto ir atvesdavo į gaujos būveinę naujai užverbuotus asmenis.

Baigus skaityti kaltinamąją išvadą, pirmas buvo klausinėjamas kaltinamasis Jakubonas. Jis prisipažįsta kaltu ir patikslina savo parodymus. Atlikdamas gaujos įpareigojimus, jis turėdavo reikalą su visa ~~gxwxkwxkwxk~~ eile kunigų. Zaskevičiaus pavestas, jis pora kartų vyko į Kauną pas Karmelitų kleboną Bubnį ir pas Žaliakalnio kleboną Tomaševičių."

Užbaigdamas teismo eigos aprašymą, korespondentas rašo: "Tačiau su užsispyrusiais priešais, su kitų žmonių klaidintojais ir apgaudinėtojais gali būti tik viena kalba: rūsti, kokia gali būti tik su priešu kalbama. Teismas paskelbė sprendimą: Cimieličius Antanas, Gaižutis Bronius ir Jakubonas Juozas nubausti laisvės atėmimu 10 metų. Eitmantis Stasys - laisvės atėmimu 3 metams." Šieip skirtoji bausmė, atrodo, santūri. Bolševikai už tokius nusikaltimus baudžia mirtimi.

PROPAGANDA PRIEŠ PARTIZANUS. - "Laisvėje" padėtam L. Rūtėno straipsnyje suminėta eilė pavardžių: Antanas Zelnyš veikęs Čekiškos valsčiuje; Bronius Širvydas pirmomis vokiečių okupacijos

dienomis dalyvavęs nužudyme septynių nekaltų, "liūdnai išgarsėjusioje pulk. Bobolio komendantūroje Kaune" tarnavęs. Anot autoriaus, "Gruzdžiuose prieš tarybinį teisną stojo Antanas Petryla - stambaus buožės sūnus Antanas Vaitkus, prieštarybiniais laikais turėjęs 39 ha dirbanos žemės ir savo plėšikiškos veiklos metu žemę apdirbęs samdomais darbininkais. Mažeikiuose karo tribunolas teisė gaujes dalyvius-buožes Juozą Uksą, Antaną Tomaliauską, Stasį Matutį, Juozą Kateivą. Čekiškės valsčiuje siautė buožės Džiaugiai, Kropoviskis ir kiti. Buožės figūravo ir kitų teismo bylų kaltinamuosiuose aktuose. Grobiškiškos kaimo buržuazijos atstovai, kurie su vokičių pagalba tikėjosi gauti privilegijas ir dabar turi vieną žvėrišką troškinį - atkeršyti darbo valstiečiams... Nacionalistinių gaujų sudėties charakteristika duoda paprasčiausią atsakymą į klausimą: kodėl tie visi naujai iškeptieji "patriotai" visiškai negalvoja apie Lietuvos nepriklausomybę, kai hitlerininkai lietuvių tautą naikino, o Lietuvą pavertė vokiškąja provincija, o ėmė staugti apie ją, kai Raudonoji Armija grąžino lietuvių tautai nepriklausomybę? Lietuviškai vokiškųjų banditinių gaujų dalyviai - tai gaivalai, kuriems tarybų valdžia atėmė jų socialines ir politines privilegijas..."

Taip atrodo naujieji lietuvių tautos kankiniai pro okupanto akinius. Jie pasmerkiami mirti. /EI/

ŽINIOS iš Tėvynės

RYŠTINGI PARTIZANAI

Mums pakliuvo į rankas iš Lietuvos vieno partizanų atsišaukimo ištrauka. Štai drąsiųjų vyrų žodžiai: "Tauta istorijos akivaizdoje laiko politinio subrendimo egzaminą. Mes aktyviu pasipriešinimu ir kraujo aukomis, mūsų broliai miestuose ir sėdžiuose - pasyviuoju pasipriešinimu, o išeiviai Amerikoje, Anglijoje ir visur kitur - pagelbimuoju darbu rašome po mūs būsimam katom drąsaus ir sąžiningo gyvenimo taisyklės; šiandien į mus žiūri mūsų tėvų vėlės, žiūri 1919-1920 m. savanoriai, birželio sukilėliai, žiūri tie, kurie ištremti į Sibirą, kurie vargšta NKVD rūsiuose, žiūri gyvi ir mirusieji. Jei suabejosim, kovos iki galo nepritęsime, tada būsime prakeikti tautos istorijos ir civilizacijos. Šiandien jokia auka nėra perdidelė, nes iš vergijos ir paniekinimo išperkama Tėvynė ir laisvė."

SOVIETAI TRUKDO SIUNTINIUS Į LIETUVĄ

Okupuotojoje Lietuvoje besilankęs Amerikos lietuvių komunistų lyderis Antanas Bimba atsiuntė "Laisvei" korespondenciją, kurioje praneša lankęsis Panevėžio cukraus fabrike, kuris pagaminąs per dieną "kokį šimtą tonų cukraus" ir taip pat matus buvusius

stambius fabrikus - "Drobę", "Metalą" ir "Maistą", kurie esą baisiai sunaikinti. Vienas įdomesnių faktų, kurį Binba praneša: "Aš dedu pastangas, kad galima būtų siųsti ir paskirus pundelius giminėms Lietuvoje. Tačiau vis dar yra daug kablumų dėl pervežimo ir kitų dalykų."

Kaip žinoma, bolševikai ir dovanoms siunčiamus atskiriems asmenims paketukus apdėda nepaprastai aukštu muitu ir rinkliavomis. Paštas siuntinių į Rusiją nepriima - juos reikia siųsti per bolševikų "World Touris" įstaigą, kurį Amerikoje paima muitą ir kitas rinkliavas. Siuntiniai priimami tik ligi vienuolikos svarų. Visi siunčiami daiktai turi būti nauji ir pristatyti į minėtą įstaigą su sąskaitomis didžiųjų krautuvų, kuriose daiktai pirkti. Už dešimties dolerių siuntinį bolševikų įstaigai reikia primokėti dvidešimt penkis dolerius muto ir rinkliavų.

Rusijoje ir jos okupuotose teritorijose giminių turintieji labai tuo nepatenkinti. Reikalas iškeltas New Yorko spaudoje, kreipiant dėmesį, kad kiti kraštai daro lengvatų dovanų siuntėjams, o Rusija deda nežmoniškas rinkliavas už siunčiamą pagalbą alkstančiams. Ir tarp komunistų apmulkintų lietuvių girdėti nepasitenkinimas. Daugelį nepasitenkinimų kelia ir dėl susirašinėjimo sunkumų su giminėmis Lietuvoje. Kaip matome, Binba mėgina padėti gerinti, bet ir sumaniausiai meluojant bolševikų agentams Amerikoje faktai prikišami. /EI/

LAIŠKAS IŠ LIETUVOS ARGENTINOS LIETUVAITEI

Ona Preikšaitė-Valeikienė, gyvenanti Argentinoje, gavo laišką iš savo sesers Petronėlės Švabienės, iš Staugaičių kaimo, Alvito valsč., Vilkaviškio apskr. Laiškas rašytas 1945 m. rugpiūčio 23 d. Rašo, kad prieš 1 metus mirė mama, o vyras Antanas Švabas jau šeštas mėnuo kaip paimtas į raud. armiją, prieš 5 mėn. buvo sužeistas ir dabar dar negrižtas. Grižusi iš Vokietijos trobas rado apgriautas, o iš gyvulių nieko. Dabar gyvenanti vien tik su dviem mažametėmis dukrelėmis. Iš visko dabar matyti, kad Lietuvoje bailsus vargas. Įdomu tai, jog laiškas buvęs tik tokiu adresu adresuotas: "K.O. Preikšai, Argentinos Lietuvių Balsas, Buenos - Aires." /L/

VOKIEČIŲ BELAISVIAI LIETUVOJE

Į sovietų nelaisvę per didžiąją 1945 m. žiemos ofenzyvą Rytprūsioje buvo paimta daug volkšturmo senių ir vaikų. Didelė jų dalis Lietuvoje lageriuose išmirė. Pasibaigus karui, į Lietuvą buvo atgabenta daug naujų karo belaisvių, kurie išskirstyti į lagerius po visą kraštą. Kaune buvo apie 21.000 belaisvių. Jie buvo laikomi A. Fredoj, Šančiuose, A. Panemunėje ir pačiame mieste /Maironio gatvės gale ir kt./. Belaisviai kariai sunkiai dirba po 10 val. Darbo intensyvumas priklauso nuo sargybinių nuožiūros. Vienas, grįžęs į Vokietiją belaisvis, belaisvis pasakojo, kad jam teko dirbti Marijampolėje, o vėliau Petrašiūnuose atstatant elektros stotį, Šančiuose tvarkant "Metalų" fabriką, kurio nekuriu skyriai jau veikia, Vilijampolėj "Inkaro" fabrike, kur iš darbininkų ypač daug gaudavęs agurkų, remontavęs ugniagesių rūmus Kanto gatvėje, kur granata buvo nuplėšusi dalį stogo ir vieną kampą.

POLITINĖ

Ged. Galvanauskas

*

Apžvalga

SUTEMŲ LAIKOTARPIS. - Antrasis pasaulinis karas paliko pasauliui gausybę klausimų, kurie labai pamažu ir sunkiai rišami. Virš 30 milijonų karių ir civilių žuvo. Ūkiškasis gyvenimas sugriautas, socialiniai neramumai ir streikai - kasdieninis reiškinys. Kultūrinis gyvenimas žiaurios tikrovės užgniaužtas. Pasak buv. JAV prezidentą H. Hoover, pasaulinės maitinimo padėties tyrinėtoją, per 500 milijonų gyventojų pasaulyje badauja. Šiai problemai spręsti imamasi visų priemonių, kad maisto trūkumas ir badas nesukurtų dar didesnio pasaulinio gaisro. Išalkusios, išvargusios tautos gali imtis toli siekiančių priemonių, kurios sudarytų pavojų net karą laimėjusiems. Todėl JAV ėmėsi iniciatyvos vadovauti kovai prieš badą, varžyti savą vartojimą, kad daugiau maisto gaminių patiektų išalkusiems. Šis uždavinys, t.y. intensyvus maisto gaminių organizavimas ir siuntimas per atolimesnius du mėnesius, atrodo, bus patenkinamai atliktas. Pirmoji ir didžioji pokarinė maitinimo grėsmė bus užgniaužta.

Šio karo politinis palikimas žymiai painesnis ir sunkiau išsprendžiamas. Praėjo metai nuo paskutinio šūvio Europoje, o pasaulis per juos ne tik neatsikratė bent dalies politinių problemų, betgi net gausiai naujomis apdovanotas. Joms išspręsti yra ypač nepalankios sąlygos. Dvi galybės, du skirtingi pasauliai - JAV su D. Britanija ir Sovietai - tarpusavyje rungtyniauja nenorėdami daryti esminių nuolaidų. Čia ir glūdi tas didžiulis skirtumas tarp 1918 ir 1945 m. Pirmojo pasaulinio karo palikimas, palyginti, greitai aptvarkytas ir pasirašyta Versalio sutartis. Anuomet buvo vienas šeiminkas - D. Britanija, kuris tik keletriems metams buvo užleids pirmenybę Prancūzijai pasauliui vadovauti. Anuometinis Prancūzijos ir D. Britanijos rungtyniavimas, palyginti, lengvai ir taikiai būdu išspręstas.

Dabartinis anglosaksų interesų susikirtimas su sovietiniais yra visai kito pobūdžio. JAV šiandieną siekia pasaulį valdyti ne vien ūkiškai. Pasaulio krezas, pasirašydamas paskolos sutartis su atskiromis valstybėmis, diktuoja ir politinėje srityje. Žinoma, tai pavyksta su mažesnėmis valstybėmis, kurios neturi pakankamai jėgos atsispirti.

D. Britanija yra nusileidžiančios saulės imperija. Jos pagrindiniai talkininkai - dominijos tampa vis savaimingesnėmis. Tai atsiliapis ir į jos užsienio politiką. Derybos su Indija, nežinrint britų politinio sugebėjimo, dabar vyksta labai sunkiai. O Indija yra D. Britanijos pagrindinis turtų ir galybės šaltinis. Kol kas tarp D. Britanijos ir Indijos visomis jėgomis buvo ginamas praesityje. Sovietai visomis jėgomis spraudžiasi į Artimuosius Rytus ir Viduržemio jūros sritį, kad pakirtus D. Britanijos galybę. Tolimuose Rytuose jie varžosi dėl įtakos sričių su JAV. Pusė Europos sovietinėse rankose. Iš užimtų sričių per komunistų partijas sovietų įtaka spinduliuoja į savistovias valstybes,

kad jas padarius bendrininkais Kremliaus užmačioms pasaulyje įvykdyti. Tokioje atmosferoje susirinko keturios didžiosios galybės konferencijai Paryžiaus.

PARYŽIAUS KONFERENCIJA. - Churchillis kovo 14 d. JAV pasakytose kalboje nurodė, kad sovietams Jaltos konferencijoje buvo padaryta didelė nuolaidų, nes nesitikėta, kad vokiečiai, o ypač japonai bus taip greitai nugalėti. Nuo karo pabaigos tarptautiniams politikos klausimams išspręsti sušaukta eilė konferencijų, kurios nepateisino dėtų vilčių. Ypač tai galima pasakyti apie pagrindinių galybių užs. reik. ministerių konferencijas. Londono konferencija pasibaigė visišku fiasko. Maskvos konferencijoje sovietams laikinai lyg pavyko kažką laimėti ir izoliuoti britus, kad vėliau jie dar labiau su amerikiečiais suartėtų. Po tos konferencijos Brynes susilaukė karščios kritikos. Jis turėjo aiškinti Maskvos konferencijos nutarimus, kad pagaliau juos paverstų nieku. Konferencijos metu Kremlius dalimi parodė atvirą veidą. Jis reikalauja atominės bombos kontrolės ir įtakos gričių Tolimuose Rytuose. Gruzijos profesorai paskelbia pretenzijas į Karso ir Ardahano sritis Turkijoje. Visa tai Bevinui padarė praėjusias Kalėdas liūdniausia švente.

JAV, D. Britanijos, Prancūzijos ir Sovietų Sąjungos užs. reik. ministerių ištaigingoji konferencija, prasidėjusi balandžio 25 d., anglosaksų spaudos sutikta labai žemomis gamomis. Dėl jos reiškama daugelis rezervų ir mažiausia optimizmo. "New York Herald Tribune" šią konferenciją vadina paskutinėmis tikimybėmis /the last chance/. Balandžio 27 d. laidoje vedamajame rašo: "Užsienių reik. ministerių konferencija turi rankose paskutinės tikimybės įgyvendinti mintis ir viltis, kurios jungė santarvininkus karo metu ir apibudintos San Francisco, Jaltos ir Potsdamo konferencijose, kad sukūrus pastovų pasaulio saugumą."

Paryžiaus konferencija pasižymi nepaprastu spindesiu ir prasmatumu, kuris tarytum peršasi pridengti šiandienykšte pasaulinės politikos menkyste. Toji konferencija yra labai skaitlinga patarėjais. Sovietų delegacija siekia arti 300 asmenų, kitų valstybių - po 60-70 atstovų. Konferencijos dienotvarkėje sutarčių pasirašymas su III Reicho buvusiais satelitais: Italija, Bulgarija, Rumunija, Suomija, Vengrija. Konferencija vyksta slapta, bet apie svarstomus klausimus spaudoje yra tikslų informacijų.

Dar nepradėjus Italijos klausimo svarstyti, Prancūzijai plačiai atidaromos durys visus klausimus svarstyti savo keliu. Susitarė, kad konferencijoje turi būti aptartas Vokietijos likimas. Austrijos reikalui sovietai pradėjo įtikinėti, kad tuo tarpu jis paliktinas nuošaliai, nes tame krašte demokratinis persiauklėjimas eina labai pamažu. Anglosaksai pasisako už Austrijos statutą, kuris jai patikrintų beveik pilnutinę nepriklausomybę.

Balandžio 30 d. numeryje "Figaro" rašo, kad atskiros delegacijos laikosi gana santuriai, bet svarstomi klausimai yra tiek išskiriant, kad toji darma vargu galės ilgai tvirti. Ir išties, konferencija vos tik prasidėjo. Jos dalyviai, dabartinės dramos artistai atominės bombos fone, bent pirmame veiksmo vengs grimasų, kurios kainynams nuotaiką gadintų.

Už konferencijos tyliųjų sienų eina arši ir neatlaidi politinė kova. Maskvos radijas ir oficialus toli nesanturiai kalba apie kapitalistus anglosaksus, kuriuos Molotovas Luxembourgio rūmuose už apvaliojo stalo alkūnėmis bakanoja. Britai spaudžia

Lenkiją, kad ši kuo veikiauusiai darytų laisvus rinkimus. Paskutinėmis žiniomis, ten referendumas turi įvykti birželio 30 d. JAV sava paskola 90 milijonų dolerių taipgi daro įtakos ne vien tik ūkinėje srityje. Tomis priemonėmis sukama Lenkijoje ir kitur išmušti Kremliaus kozirius ir įkelti koją tiesiog ar tarpininkaujant demokratinėms-antissovietinėms vyriausybėms. Pastaruoju metu, kai yra gaudomastaikos balandis, sovietai tiesiog ar per patikimus agentus sudaro vadinamas "tarpusavės pagalbos sutartis". Sovietų - Išorinės Mongolijos sutartis pasidarė naujo tipo standartiniu pavyzdžiu. Tokio tipo sutartis Tito sudarė su Varšuva ir Praha. Ir visa tai įvyko prieš konferenciją, kurioje ieškoma kažkur dingusios taikos, o žymioji spauda pernelyg garsiai užkliudo atominės bombos strategijos naujybes.

Anglosaksai stengiasi kitur pašalinti bet kurias priežastis, kurios erzintų viešąją nuomonę. Tas primena 1938 m. rudenį, kai Muncheno pasitarimų ženkle buvo daromos nuolaidos. Šis laikotarpis neveltui vadinamas naujuoju Muncheno periodu. Paryžiaus konferencijos rodyklė netrukus parodys kryptį. Galimas dalykas, kad ji palinks į vieškelį, kuris pavadintinas "sukiūžusi taika yra blogesnė už karą, kuris patikrintų pastovią taiką".

ITALIJOS MYLENĖ APSINIAUKUSI. - Garsi meno šalis gyvena nepaprastą laikotarpį. Badas, 4 milijonai bedarbių, 3 milijonai komunistų. Sovietai nori dar daugiau vargo sraigtą pasukti, kad kraštas užsiliepsnotų ir pagal Leniną "taptų revoliuciniu avangardu." Tarptautinės problemos yra sudėtingos, nes Italija yra vienas tiltų vyrauti Viduržemio jūroje.

Anglosaksai yra nuomonės, kad dabar nėra prasmės nepajėgų kraštą dar labiau spausti. Todėl, jų nuomone, iš Italijos dabar negalima reikalauti reparacijų, Dodekanezo salyną reikia atiduoti graikams, Triestą palikti Italijai ar internacionalizuoti. Prancūzų komunistų partijos gen. sekr. Thorez yra priešingos nuomonės. O toji nuomonė, kurią viename paskutinių posėdžių norėjo įpiršti ministrų kabinetui, labai artima sovietų reiškiamai.

Italijos reparacijų klausimu Paryžiaus konferencijoje sovietai nusileido nuo 300 milijonų dolerių iki 75 mil. sumos, kuri lygiomis padalinama tarp SSSR, Graikijos ir Jugoslavijos. Italija reparacijas mokės tik tuomet, kai kraštas bus ūkiškai pajėgus.

Karo laivyno paskirstymas tarp keturių galybių nevertas platesnių komentarų. Prancūzijos pretenzijos į kaikurias nežymias Italijos sritis taipgi ne opus klausimas, nors jis iškilas iš strateginės galvosenos.

Svarbiausi klausimai, kurie gali sujaudinti pasaulio viešąją opinioniją - Dodekanezo salyno perleidimas, Italijos kolonijų patvarkymas ir Triesto statutas. O tų klausimų svarstymas dar prieš akis. Sovietų šaltiniai buvo paskelbę, kad anglosaksai mainikausią Pabaltiją su Kremliumi, jei pastarasis padarysias nuolaidas Viduržemio jūros srityje. Toji "žinia" yra tik viešosios nuomonės bandymas, nes JAV yra nusistačiusios kietai iki galo tvirti ir siekti pasaulinio saugumo, nesivaikant konjunktūrinių mainų.

SOVIETŲ VAIDMUO. - Kai konferencijoje sparnuoti žodžiai skamba, o braškančios plunksnos užrašinėja belūžtančios taikos balanso skaitmenis, anglosaksų spauda patiekia kaikuriuos įdomius spėliojimus apie sovietus ir konferenciją. "Daily Mail" balandžio 28 d. rašo: "Ko galima laukti iš Paryžiaus konferencijos? Atneš ji Europai mirties sprendimą, kuris kybo virš mūsų galvų ar paskutinę minutę

suteiks vilčių? Aišku, kad Europoje negali atgaivinti taikos, nes tą tegali padaryti tik ateinantis karas." Ir štai taria žodį apie sovietus: "Rusija jau yra prarijo Estiją, Latviją, Lietuvą, Karpatų Ukrainą, Besarabiją, Moldaviją, Rytų Prūsiją, žymią dalį Suomijos ir Lenkijos. Ji faktiškai kontroliuoja Jugoslaviją, Vengriją, Bulgariją, Albaniją, Rumuniją, Čekoslovakiją ir Lenkiją. /Autoriaus pabraukta/.

1933 m. Molotovas pareiškė: "Vokietija užima ypatingą vietą sovietų tarptautinių santykių sistemoje." Bet ir tai nemažiau teisinga, kad Maskvos diriguojama komunizmo mašina yra užėmusi vokiškojo totališko nacionalizmo vietą.

Jaltos, Potsdamo ir Maskvos konferencijos neužkirto tragiškų įvykių eigos Europoje. Vyraujanti jėga Europoje /suprasti sovietai, G.G./ veda įvykusių faktų nuolatinę politiką. Tokiose sąlygose Vakarų galybės yra verčiamos daryti rimtą ir apgalvotą sprendimą."

Ir štai Associated Press direktorius Paryžiuje, James H. Long, reikšdamas Vašingtono nuomonę, nuvainikuoja "Monroe vardu vadinamą užsienio politiką: "Pagaliau paaiškėjo, kad taikos įgyvendinimas pasaulyje yra negalimas, jei "geležinė uždanga" atskiria tokią ar kitokią pasaulio dalį. Visi yra įsitikinę, kad šį kartą užs. reik. ministeriai baigs aiškiu sprendimu: taip ar ne. Tauta, kuri yra atominės bombos savininkė, privalo turėti aiškią užsienio politiką, kad kita pasaulio dalis neapsirikdama žinotų kur ji veda, kurie yra jos pradai ir koks tikslas."

Gerai painformuoti šaltiniai nurodo, kad Byrnes ir Bevinas atvyko į Paryžių iki galo žaisti pradėtą partiją. O tas žaidimas parodys ar dabartiniame sąstate galės įvykti kitas į jį panašus. Gal būt, atominės bombos savininkas sugalvos kitu būdu likviduoti nuolatinės grėsmės židinius. Šiuo atveju nemažai pareis nuo sovietų, kuriems lieka du keliai: sugrįžimas į savo žemes ir panaikinimas priespaudos, kurią dabar kenčia milijonai jų pavergtųjų - ar atominės bombos manevras. Reikia tikėti, kad ši konferencija palaidos žodžių jūrą ir pasodins veiksmo medį, kuris pagaliau pražydytų tautų laisvėmis ir pasauliniu saugumu.

ADDE *Lietuva* *
* IR LIETUVIUS *

KOKI LIETUVIAI IŠVEŽTI IŠ ŠVEDIJOS

"Argentinios Lietuvių Balsas" praneša, jog tarp 167 pabaltiešių, prievarta išvežtų iš Švedijos į SSSR, esą ir devyni lietuviai. Štai jie: 1. Majoras Ambraziūnas Pranas, gim. 1903.I.28, 2. Kapitonas Lengis Voldemaras, gim. 1909.VI.14, 3. Gydytojas Zenkavičius Vincas, gim. 1906.X.16, 4. Vyr. ltn. Jančys Jonas, gim. 1915.IV.1, 5. Ltn. Lengvenis Vincas, gim. 1902.IV.16, 6. Ltn. Plevokas Justas, gim. 1908.II.8, 7. Ltn. Vosylius Soteris, gim. 1918.IV.14, 8. Puskarin. Ingelevičius Vacys, gim. 1918.XII.10 ir 9. Grand. Dranseika Stasys, gim. 1921.VI.15. Šiuo metu Švedijoje yra 30.000 pabėgėlių, iš jų 500 lietuvių, 6.000 latvių ir kiti estai. /L/

BALSAI IŠ TOLIMOJO SIBIRO

Skelbiame vieną laišką, rašytą lietuvės tremtinės iš Sibiro, Jakutų autonominės respublikos. Laiškas, tiesa, rašytas jau gan seniai - 1944 m. sausio 11 d., bet jis mums daug plačiau nupasakoja tremtinių kančias Sibire, negu kiti laiškai, daugumoje sisai trumpučiai. Laiško autorė - gydytoja. Sibire ji tapo kolchozo būdžiauninke, vėliau statybos darbininke, o laiško rašymo metu buvo savo viršininko - kažkokio NKVD budelio - tarnaitė. Štai šis laiškas:

"Mielas Anicetai, Jūs negalite suprasti, kokią didelį džiaugsmą man atnešė Jūsų trumpas laiškutis 1943 Kalėdų pirmąją dieną, tarytum šiaurės pašvaistė nušvietė mano tamsią poliarinę naktį, kuri kaip tik dabar laiko apgaubusi Janos pakrantes. Jei aš džiaugtis dar kiek prisimenu - džiaugiuos kaip pamėtas kūdikis, pajutęs tolimą motinos alsavimą, kartu skaudžiai raudodama skaičiau tuos brangius žodžius: "Juozas su vaikais". Man vėl atgimė gėstanti viltis ir prasmė gyventi. Tiek daug minčių sukasi mano pavargusioje galvoje, kad nežinau, ką begaliu Jums ir parašyti. Ką išgyvena mano karo šmėklos sukruvinta širdis, Jūs galite patys suprasti. Bent trumpu žodžiu čia Jums papasakosiu mano gyvenimą išvažiavus iš mūsų.

Palikau Kauną galvodama, kad gal sekančiu vagonu ar ešalonu važiuoja namiškiai: taip buvau informuota. Atvažiavus į Altajaus kraštą, ilgai visur ieškojau savųjų, tik pagaliau per brolių Petrą pavyko sužinoti apie juos. Bet vis nesu pilnai tikra, gal jis mane tik ramina, guodžia. Jūsų laiškas mane po ilgesnės informacijų pertraukos stipriai atgaivino. Po ilgos kelionės teko apsigyventi ir dirbti Biisko Sveklo sovchoze. Bendrame lauke gyvename iš Kauno 8 žmonės. Sibiro klimatas ten mums buvo gana neblogas, žiema, kad ir ilga ir šalta, bet sausa, ne taip sunkiai pernėšama. Visą laimė ten, kad visgi buvo galima gauti daržovių. Uždirbome prie lauko darbų kad ir nelabai daug, bet visgi gyventi buvo galima. Keturiasdešimt antrą metų pavasarį teko keliauti du mėnesius, kol pasiekėme tolimąją šiaurę - Jakutų žemę. Janos pakrantėje žuvų gaudymo punkte iš karto dirbau prie statybos, vėliau, gerų žmonių /vietinių/ padedama, gavau virėjos vietą mokinių internate. Ten buvo man gera. Susipažinau su gerais žmonėmis, bet, nelaimė, susirgau sunkia širdies liga, keli mirtini priepuoliai atėmė kelioms dienoms sąmonę ir kartais visas gyvybės žymes. Ir štai aš jau po 2 mėn. vaikštau ir netikiu, ir mano prieteliai netiki, kad aš esu gyvųjų tarpe. Mano sveika prigimtis, instinktas gyventi ir mažutė kibirkštelė vilties, kad gal dar apsimoka gyventi, kad gal dar susilauksime vieni kitų, o svarbiausia - Aukščiausiojo Apvaizda davė man jėgų, ir štai aš rašau Jums savo išblaškytas mintis.

Čia gyvenimas europiečiui ar amerikoniui visai nesuprantamas, gal filmoje tik matytas, kaip žmonės važiuoja šunimis ar elniais, apsirengę nuo kojų iki galvos kailiais, gyvena ypatingose trobose ir pan. Per paskutinius metus čia atnešta nemaža civilizacijos. Po 25 cm žemės sluoksniu amžinas ledas - čia numirėliai amžinos mumijos - suledėja. Gamta skurdi, vos krūmokšniai teželia ir mažučiai suvargę medeliai, kaip ir šio krašto gyventojai. Žiemos metu du mėnesius poliarinės naktys, vasarą ištisą parą saulė; šaltų dienų teesti vos keletas, be žieminio apdaro galima eiti apie porą mėnesių.

Čia žemė nieko neduoda žmogui, jokio derliaus nėra, tik vasaros mėnesiais šiaip taip išauga ir prinoksta /saulė 24 val./ uogos:

serbantai, geravangės bei grybai, dar ir laikiniai svagūnai, - tai ir viskas. Visas gyvenimo pagvinčas čia - tai žuvis - sezono metu čia rugiapūtė ir visas šiaurietiško laimikis. Be to dar laukiniai žvėrys, ypač elniai - tradicinis ir pagrindinis tvarinys - jakutų tikras draugas: juo ir mištamasi, juo ir važnuojama, je kai liu apsirengia ir ant jų guli šaltą šiaurinę žiemą.

Daug ko aš pamačiau, daug ko patyriau užsigrūdinau, bet kartu ir išglebau, išsekau. Visos mintys koncentruojasi tik apie savo tragediją ir išsilaikymą. Ypač po sunkios ligos, kuri dar daugiau mane išgriovė ir atėmė energiją. Susilpus sveikatai, ieškojau lengvesnio darbo. Štai dabar dirbu pas savo buvusį viršininką už tarnaitę, saugau jų vaikutį ir kt. Su mūsų draugais nesusitinku, nesusirašau. Mačiau ir susirašinėju su Klemenso žmona Valerija, kuri gyvena nuo manes už 200 km. Sveika. Kaip aš norėčiau, kad čia mano pašaromis nulaistytas laiškas pasiektų Jus, Anicetai, tai vienas kelis ryšys su savais /su Petru susisiekiu tik oficialiomis telegramomis/. Rašykite man, Anicetai, siųskite man balzamą. Kad taip aš iš Juozo gaučiau bent kelias eilutes, gal per Jus tai galima būtų, ar bent Jums rašytą laišką gal galėčiau matyti?

Likite laimingas, geriausi linkėjimai poniai ir dukrytei, tobūna ji laimingesnė, nei mano du našlaitėliai. Jūsų Antanina.

P.S. Dėkoju už Jūsų rūpestį paruošiant siuntinį, deja, aš jo dar nesu gavusi. Beje, čia buvo atvažiavusi K.N. žmona; kur jis - žinių neturi. Taip pat ir K.Š. Apie vyrus abi nieko nežino, gal liko. Prašo pranešti; abi kaunietės."

* *Laiku* ir DOMU *

SOVIETŲ IMPERIALIZMAS

Amerikos lietuvų laikraštis "Darbininkas" rašo: "Neperseniai JAV /CBS/ radijo stotys transliavo amerikiečių kariams, esantiems užsienyje, diskusijas apie sovietų dabartinę užsienio politiką. Diskusijose dalyvauja sovietų žinovas William H. Chamberlain ir Amerikos komunistas Corliss Lamont, "Sovietų-Amerikiečių draugų tarybos" pirmininkas. W.H. Chamberlain nurodė, kad Sovietų Rusija yra didžiausia sutarčių laužytoja, ir dėl to pasaulis negali sulaukti pastovios taikos ir ramybės. Jis citavo Stalino pareiktus žodžius /1930-1939/, kad sovietai neužleis kitiems savo žemių, bet taipgi neužims nė vienos pėdos svetimos teritorijos. Tačiau sovietai užėmė eilę kraštų: Estiją, Latviją, Lietuvą, Suomiją, Lenkijos dalį, Rumuniją ir Irano, Kinijos, Japonijos kai kurias sritis. Į šį argumentą C. Lamont nieko negalėjo atsakyti.

W.H. Chamberlain taipgi iškėlė negirdėtą ~~žinymą~~ sovietų žiaurumą Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje. Iš ten žmonės deportuojami į Rusijos gilumą, šaudomi ir be jokios priežasties kalinami. Diskusijos baigtos Stalino žodžiais, kad komunizmas negali likti vienoje valstybėje, kai kitos šalys priklauso "kapitalistinei" sistemai. Tėdėl yra neišvengiamas karas."

PER 90 DIENŲ JAV PASIRENGTŲ

Nežiūrint visų gražių deklaracijų ir UNO pastangų, pasaulyje nėra tikrumo ir saugumo. Visi aktualieji tarptautinės politikos klausimai tebėra atviri ir vargu ar pasiseks juos prie derybų stalo išspręsti. Nenuostabu, kad visos valstybės yra susirūpinusios savo pačių saugumu ir daug dėmesio kreipia į savo ginkluotąsias pajėgas.

Būdingą šiuo atžvilgiu straipsnį balandžio 10 d. išspausdino "New York Herald Tribune". Jo autorius J.S. Alsop svarsto klausimą: per kiek laiko, reikalui esant, dabar demobilizuotoji JAV armija vėl atgautų šio karo metu turėtąjį pajėgumo lygį. Jo nuomone, tam reikalui užtektų 90 dienų. Štai ką jis rašo:

"Koks mūsų stiprumas? Daug nesamonių kalbama apie beviltišką JAV silpnumą. Šios kalbos natūraliai kyla iš to chaoso, kurį sudarė skubi mūsų demobilizacija. Tačiau jos per daug neiškreipia esamos padėties vaizdo, nes mes maža teturime armijos, laivyno ar aviacijos dalinių, jau šiandien pasirengusių kovai... Blogiausiu atveju - jei mūsų kraštas vėl būtų įveltas į karą - vietoj demobilizacijos būtų vykdoma remobilizacija /nauja mobilizacija/.

Amerikos armijos ir laivyno vadai atvirai ir išmintingai pripažįsta dabartinį JAV ginkluotųjų pajėgų silpnumą. Jie guodžia save faktu, kad yra parengti remobilizacijos planai, numatą žymiai didesnę ginkluotųjų pajėgų stiprumą negu dabar kalbama. Jų pagrindu glūdi principas: "sustatyti mašiną iš tų pačių dalių" arba, kitais žodžiais sakant, kiek galima tiksliau rekonstruoti kariuomenės dalinius pirmą kartą jų sudėtyje. Panaudojant šį principą, manoma, kad per 90 dienų ginkluotosios amerikiečių pajėgos vėl atgautų savo didžiulį pajėgumą ir būtų pasirengusios ofenzyvai.

Milijonai kariškai apmokytų karininkų ir kareivių, kuriuos vėl galima grąžinti į karo mašiną, nėra vienintelis plusas, palyginus dabartinę mūsų padėtį su 1941 m. Dabar tai pat yra didelės atsargos svarbiausių ginklų. Mūsų bazių grandinė juosia visą žemės rutulį ir iš jų mes užvaldome visas potencialias priešo sritis. Pramonė turi patyrimo ir mašinų, ji skubiai gali grįžti į karo metų gamybą. Pagaliau yra nauji ginklai, iš kurių tikrai vienas primitivus atominės bombos modelis buvo panaudotas."

Toliau autorius primena, kad sekančiame kare greičiausia nebūtų išvengta cheminio ir bakteriologinio karo. Jokių barjerų dėl cheminių ir bakteriologinių ginklų naudojimo jau nebūtų. Žinoma, ir po 90 dienų periodo, kai JAV kariuomenė pasiektų savo pilną pajėgumą, vis dar būtų kai kurių trūkumų ir plyšių, ypač masinėje naujųjų ginklų gamyboje. Ypatingai reikšmingo naujo lėktuvo B 36, kurio veikimo radiusas labai didelis, tolimesnis bandymas ir prietaikymas, karui pasibaigus, labai užsities. Tačiau esą svarbu visiems suprasti, kad JAV nėra totališkai bejėgės. Be to, dabar JAV turinčios prityrusius karo vadus: gen. Eisenhowerį ir admiralą Mitzą, kuriuos davė II pasaulinis karas. /EI/

RYTŲ LIETUVA PALIKTA GUDIJAI

"Amerika" nurodo, kad karo metu "Pravdoje" buvo paskelbti rinkiminių apygardų sąrašai. Iš jų matyti, kad lietuviškosios sritys: Breslauja, Vidžiai, Ašmena, Krėva, Svyriai, Pastoviai, Smurgainiai priskirti Gudijai. Tos sritys, kaip ir 1940 m., paliktos Gudijai. /EI/

Chronika

NAUJI LEIDINIAI. - Flensburge lietuvių bendrabutis išleido pirmą numerį iliustruoto literatūros žurnalo "Žingsniai". Žurnalą redagavo P.Butėnas, Br.Dirmauskas ir V.Siskinas. Žurnalas turi 40 psl., atspausintas rotatoriumi. - Ten pat "Vilties" leidykla išleido Br.Dirmausko eilėraščių rinkinį "Pavasaris ateina", 44 psl. Rinkinys spausdintas spaustuviėje, viršelį piešė dail.G.Grigaravičiūtė-Jonelynienė. - Watenstedto /anglų zonoje/ stovykloje išleista Romualdo Kurausko eilėraščiai "Snaigėms krentant", pirmasis sąsiuvinys, 16 psl., spausdintas ... mašinėle.

PIRMASIS LIETUVIŲ DIENRAŠTIS. - Memmingene einąs lietuviškasis laikraštis "Mintis" nuo gegužės mėn.pradžios persitvarko į pirmąjį lietuvių dienraštį emigracijoje. "Mintis" eis keturių tokio pat formato /mažo/ puslapių. Be informacinių žinių bus spausdinama beletristika, publicistiniai straipsniai, įvairenybės ir kt. Prenumeratos kaina mėnesiui RM 10,-.

IŠLEIDŽIAMOS NAUJOS KNYGOS. - V.Šulaičio leidykla Gunzenhausene netrukus išleids Pulgio Andriušio feljetonų rinkinį ir "Don Kichotą" /P.Andriušio vert./, kurį sudarys dešimt būdingesniųjų skyrių.

NÜRTINGENO NAUJIENOS. - Velykų švenčių proga suruoštas bendras kolonijos gyventojų pobūvis su menine programa. Pobūvyje dalyvavo UNRRAos pareigūnai ir karinės valdžios atstovai. Gražiai pasirodė kolonijos gyventojai - operos solistė p.Adomaitienė, kuri padainavo kelėtą dainų ir operų arijų. - Po Velykų kolonijos vaikučiams įsteigtas darželis, kuriam vadovauja K.Kodatienė. - Profesinis pasiruošimas kolonijos gyventojų tarpe randa didelį pritartimą. Be jau esamų įvairių kursų, pradedami dar skrybėlių dirbėjų /modiščių/ kursai moterims. - Senajam komitetui pasitraukus iš pareigų, išrinkta nauja kolonijos vadovybė: I.Grigaliūnas - pirminink., J.Baltaragis - vicepirm. ir reikalų ved., agr.J.Baublys - sekret., E.Eringis - butų ir aprangos reik., Dr.J.Grinius - švietimo reik., inž. A.Bruškys - išdin. ir maitinimo reik., V.Nenortas - darbų ir kuro reik.

LIETUVIAI EUROPOS KREPŠINIO PIRMENYBĖSE NEDALYVAUS. - Mūsų krepšinio rinktinės vadovybė buvo susitarusi su Lichtenšteino sporto vadovybe, kad mūsų krepšininkai Europos krepšinio pirmenybėse Šveicarijoje š.m.gegužės 6-7 d.d. žais Lichtenšteino vardu. Bet tai sužinoję pirmenybių rengėjai nedavė sutikimo.

"Apžvalga" išleidžiama du kartus per mėnesį: 15 ir 30 d.d. Adresas: Nürtingen, Katherinenstr.31/1, Württemberg.